

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ З ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК ЯК ОСНОВНОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ ОРГАНІВ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

CERTAIN ASPECTS OF THE ACTIVITIES OF ENTITIES CONDUCTING INSPECTIONS AS THE MAIN FORM OF CONTROL OF BODIES SYSTEMS OF THE MIA OF UKRAINE

Бойко І.В., старший науковий співробітник

Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України

У статті досліджено окремі аспекти діяльності суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС України, які залежить від мети та завдань, компетенції й повноважень суб'єкта перевірки, видів і предмета перевірки, котрі варто обрати критеріями для їх класифікації. Розглянуто діяльність суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС, яка є функцією державного управління та є однією з форм здійснення державної влади, котра полягає у сприянні реалізації правоохоронної політики держави у забезпеченні процесу формування та ефективного функціонування діяльності органів системи МВС, що полягає в нагляді з дотримання встановлених правових приписів та розмежуванні відповідальності керівників різних рівнів управління в системі МВС України.

Встановлено, юридичну сутність діяльності суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС України, а саме систему організації забезпечення проведення суб'єктом управління, який наділений правом здійснювати перевірки як основної форми контролю, яка містить: комплексну, цільову та контрольну перевірку, перевірку документів, перевірку з залученням спеціалістів та науковців, експертизу, аудит, проведення оцінки, перевірку проведення інвентаризації, моніторинг, аналіз і оцінка оперативно-службової діяльності щодо виконання завдань і функцій органами системи МВС, їх територіальними органами, перевірки надання суб'єктом управління рекомендацій в діяльності об'єктів перевірки щодо виконання актів законодавства, наказів і доручень органів системи МВС, а також вжиття заходів щодо усунення недоліків у роботі керованих об'єктів.

Викладено авторські поняття "Діяльність суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС України", а також сформульовано обґрунтовані пропозиції з удосконалення нормативно-правових актів у сфері управлінської діяльності суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС.

Ключові слова: суб'єкти, перевірка, основна форма, контроль, об'єкти, комісія, аудит, органи, система, МВС.

The article examines certain aspects of the activities of subjects conducting inspections as the main form of control of the bodies of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, which depends on the purpose and tasks, competence and powers of the subject of inspection, types and subject of inspection, which should be chosen as criteria for their classification. The activity of the entities involved in carrying out inspections as the main form of control of the bodies of the MIA system, which is a function of state administration and is one of the forms of exercise of state power, which consists in promoting the implementation of the law enforcement policy of the state in ensuring the process of formation and effective functioning of the activities of MIA bodies, was considered. which consists in the supervision of compliance with the established legal prescriptions and the separation of responsibilities of managers of different levels of management in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

It has been established that the legal essence of the activities of the subjects for carrying out inspections as the main form of control of the bodies of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, namely the system of organization of ensuring the conduct of the management subject, which is endowed with the right to carry out inspections as the main form of control, which includes: complex, targeted and control inspections, document verification, verification with the involvement of specialists and scientists, examination, audit, evaluation, inventory verification, monitoring, analysis and evaluation operational and service activities regarding the performance of tasks and functions by the bodies of the MIA system, their territorial bodies, verification of the provision of recommendations by the management subject in the activities of inspection objects regarding the implementation of legislative acts, orders and instructions of MIA system bodies, as well as taking measures to eliminate deficiencies in operation of controlled objects.

The author's concept of "Activity of inspection subjects as the main form of control by the bodies of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine" is outlined, as well as well-founded proposals for improving legal acts in the field of management of subjects for inspection as the main form of control by the bodies of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

Key words: subjects, inspection, basic form, control, objects, commission, audit, bodies, system, Ministry of Internal Affairs.

Постановка проблеми. На сучасному етапі зовнішньополітичної спрямованості розвитку нашої держави, країни члени Європейського Союзу 23 червня 2022 року ухвалили рішення про надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу, тому забезпечення реалізації та набуття повноправного членства України в Європейському Союзі є стратегічним курсом нашої держави. Він зобов'язує Україну забезпечити ефективне функціонування чинних правових інститутів, що гарантуватимуть утвердження верховенства права та укріплення державних інституцій усіх рівнів, у тому числі у сфері управління правоохоронних органів загалом та діяльності Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС), зокрема. При побудові демократичної, правової держави особливої актуальності набуває підвищення ролі й значення та удосконалення правового регулювання діяльності суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю системи МВС¹, центральних

органів виконавчої влади² (далі – ЦОБВ), їх територіальних органів, чіткості правових приписів, наявності розвинутої системи законодавства й відповідних підзаконних актів у цій сфері, для підвищення ефективності діяльності органів системи МВС.

Сьогодні діяльність суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС здійснюється за рішенням Міністра внутрішніх справ України та державного секретаря МВС відповідно до покладених на них завдань або особами, які виконують їх обов'язки (далі – керівництво МВС), через структурні підрозділи апарату МВС. До повноважень яких віднесено функції здійснення перевірки як основної форми контролю за напрямками діяльності та іншими особами, включеними

як військово формування з правоохоронними функціями; 5) заклади охорони здоров'я та підприємства, що належать до сфери управління МВС.

² До органів системи МВС належать: 1) МВС; 2) ЦОБВ – Національна поліція України (далі – НП), Державна прикордонна служби України (далі – ДПС), Державна служба України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС), Державна міграційна служба України (далі – ДМС), діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України згідно з законом.

¹ До загальної структури системи МВС входять: 1) апарат МВС; 2) Головний сервісний центр МВС та територіальні сервісні центри МВС як територіальні органи МВС; 3) навчальні заклади та науково-дослідні установи, що належать до сфери управління МВС; 4) Національна гвардія України

до складу комісії з проведення перевірки. Крім того, нате- пер МВС здійснює контроль щодо проведення перевірок Національної гвардії України (далі – НГ України) в частині забезпечення демократичного цивільного контролю відповідно до частини другої ст. 7 Закону України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року [1]. Рішення щодо проведення такої перевірки НГ України приймає Міністр внутрішніх справ України.

Проблемам організації та здійснення перевірок в орга- нах внутрішніх справ присвячено багато наукових праць. Однак, у 2014–2015 рр., органи внутрішніх справ МВС України було реорганізовано та утворено нову систему МВС та нові органи, такі як: НГ України, яка є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи МВС – Закон України «Про Національну гвардію України» від 13 березня 2014 року [2]; ЦОБВ – НП України, Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року [3], а також до системи МВС увійшли – ДПС, ДСНС України. Натепер організаційно-управлінська діяльність органів системи МВС, є недосконалою, що негативно впливає на стан організації діяльності суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС та ефективність виконання об'єктом перевірки визначених завдань і функцій, які встановлені положеннями правових норм законодавства та норма- тивно-правових актів нашої держави щодо захисту прав і свобод людини та громадянина, суспільства, держави, та її інститутів, забезпечення належного правопорядку в державі.

Разом з тим, не завжди та не всіма вченими, керів- никами органів системи МВС різних рівнів управління беруться до уваги діяльність суб'єктів з проведення пере- вірок як основної форми контролю органів системи МВС. Її змістовна сторона щодо невизначеності її розуміння, підтвердження чого є визначення різного її переліку з проведення перевірок як основної форми контролю, ото- тожнення їх, більшою мірою з методами перевірки-контр- олю, меншою – із напрямками та видами перевірок, тому реалізація функцій управління щодо окремих аспектів діяльності суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС залишається акту- альною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед учених, які розробляли теоретичні й методичні основи здійснення перевірок в органах внутрішніх справ МВС України слід віддати належне українським науковцям О. Бандурці, Ю. Битяку, В. Гаращуку, І. Голосніченку, М. Дорогих, Р. Каложному, Л. Ковалю, В. Колпакову, М. Коваліву, П. Михайленку, О. Музичуку, Ю. Римаренку, В. Плішкіну та іншим. Однак, попри інтенсивність дослі- джень, присвяченим різним аспектам перевірок діяльності органів внутрішніх справ, так і в системі МВС, окремі аспекти діяльності суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС України, які є однією із функцій організації управління правоох- оронних органів системи МВС, досліджувалися фрагмен- тарно та недостатньо, ще на рівні теоретичного обґрунту- вання, багато важливих питань залишилося поза увагою вчених та практиків у галузі адміністративного права, що і зумовлює *актуальність* та важливість дослідження цієї проблеми.

Метою (статті) є дослідження сутності проблем чин- ного законодавства та нормативно-правових актів України щодо окремих аспектів у сфері організаційно-управлін- ської діяльності суб'єктів з проведення перевірок як осно- вної форми контролю органів системи МВС, їх практична реалізація суб'єктами з проведення перевірок, а також формулювання обґрунтованих пропозицій з удоскона- лення нормативно-правових актів у зазначеній сфері.

Викладення основного матеріалу дослідження. Сьо- годні накопичений багаторічний практичний досвід орга-

нізації забезпечення діяльності суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС, їх територіальних органів, переконує у винятковій важливості проведення перевірок як найвищої форми державного і відомчого контролю органів системи МВС. Невипадково у центрі уваги керівництва органів системи МВС постійно перебувають питання удосконалення поло- жень нормативно-правових актів для підвищення рівня їх організації, ефективності діяльності впливу на стан вико- нання завдань і функцій. Очевидно докорінне підвищення організаційно-управлінського рівня діяльності суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю ор- ганів системи МВС натеper стало неодмінною складовою реформування організації управління та практичної діяль- ності органів системи МВС на її вирішальних напрямках.

Слід зазначити, що під словом *об'єкт* у тлумачному словнику сучасної української мови, розуміється – особа чи організація як носій певних прав та обов'язків [4, с. 1211]. Слово *перевірка*, означає – 1) підданий аналізу для вияв- лення якого-небудь складника, елемента, і.т. ін. 2) який пройшов перевірку, підданий перевірці. 3) вірогідність якого безсумнівна; точний [4, с. 719]. Слово *форми*, має значення – системи особливих органів державного управ- ління для охорони теперішнього ладу і встановлення порядку [4, с. 850]. На думку В. Гаращука «будь-який метод має ззовні виявлятися у якійсь формі, жоден метод об'єктивно не може існувати сам по собі, тобто без певної форми» [5, с. 168]. Слово *контроль*, значить: 1) перевірка відповідності контрольованого об'єкта встановленим вимогам. 2) перевірка, облік діяльності кого-, чого-небудь, нагляд за кимсь, чимось. 3) органи, підрозділи, що здій- снюють нагляд за ким-, чим-небудь або перевіряють його. 4) збірн. Контролери [6].

Наразі перевірка як основна форма контролю обумов- лює необхідність у визначенні їх загальних ознак та прак- тично значущих критеріїв їх класифікації. Зокрема, до загальних ознак перевірки як основної форми контролю пропонуємо віднести такі: 1) за їх допомогою суб'єкт контролю здійснює надані йому контрольні повноваження. Чим ширші такі повноваження, тим різноманітніші форми контролю; 2) за їх допомогою контрольні дії суб'єкта вті- люються у певні зовнішні форми; 3) самі ж форми контр- олю здійснюються за допомогою методів контролю та його заходів; 4) у нормативно-правових актах визначаються фрагментарно та нечітко, у зв'язку з чим отожднюються з методами та заходами контролю; 5) залежать від мети та завдань контролю, компетенції та повноважень суб'єкта контролю, видів контролю, предмета контролю та бага- тьох інших обставин; 6) найбільш поширеними серед них є перевірка та спостереження, які досить часто визнача- ються як синоніми терміна «контроль», або використовую- ться під час його визначення. Варто відзначити те, що на відміну від перевірки, яка в окремих випадках перед- бачає втручання в оперативну діяльність підконтрольного об'єкта, спостереження такого втручання не передбачає, у зв'язку з чим носить профілактичний (превентивний) характер [7, с. 103]; 7) деякі із них (комплексна перевірка, аудит, оцінка, інвентаризація, моніторинг тощо) мають суворо визначену процедуру здійснення, дотримання якої є обов'язковим для посадових осіб, що їх провадять, деякі обираються суб'єктами контролю на власний розсуд, але відповідно до наданих їм повноважень [7, с. 103].

Отже, діяльність суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС, зале- жить від мети та завдань, компетенції й повноважень суб'єкта перевірки, видів і предмета перевірки, які необ- хідно обрати критеріями для їх класифікації.

Натеper відповідно до Порядку проведення пере- вірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС, Національної гвардії України, територіальних органів з надання сервісних послуг МВС, закладів, установ і під-

приємств, що належать до сфери управління МВС, затверджено наказом МВС України від 6 листопада 2018 року № 888 встановлено, що **предметом перевірки** діяльності суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю системи МВС, є виконання актів законодавства, наказів і доручень МВС, які регулюють певні напрями діяльності об'єкта перевірки. Своєю чергою, **суб'єктами проведення перевірок** діяльності системи МВС є – комісія, яка затверджується відповідним наказом керівництва МВС щодо проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС, територіальних органів, закладів, установ, підприємств, що належать до сфери управління МВС [8].

За способом організації перевірки як основна форма контролю діяльності структурних підрозділів апарату МВС, поділяються на **планову і позапланову**, зокрема: – плановою перевіркою вважається перевірка діяльності об'єкта перевірки, що проводиться суб'єктом перевірки на підставі планів (графіків) проведення перевірок, інших організаційно-розпорядчих документів, затверджених керівництвом МВС на відповідний рік або інший період; – позаплановою перевіркою вважається перевірка об'єкта перевірки, яка не передбачена планами (графіками) проведення перевірок, іншими організаційно-розпорядчими документами, затвердженими керівництвом МВС на відповідний рік або інший період [8].

Позапланові перевірки здійснюються за рішенням керівництва МВС у разі: а) повідомлення в МЕДІА; б) надходження інформації про порушення об'єктом перевірки виконання актів законодавства, накази й доручення МВС; в) перевірки усунення виявлених під час планової перевірки недоліків та порушень.

Наразі, якщо метою і планом-завданням та призначенням перевірки як основної форми контролю діяльності структурних підрозділів апарату МВС, територіальних органів, закладів, установ, підприємств, що належать до сфери управління МВС, то перевірки поділяються на **комплексну, цільову та контрольну**, зокрема:

1) перевірка виконання дотримання вимог актів законодавства, наказів і доручень МВС за всіма напрямками діяльності, передбаченими планом-завданням на перевірку, підконтрольного об'єкта, то суб'єктом перевірки застосовується – **комплексна перевірка**;

2) перевірка, виконання дотримання вимог актів законодавства, наказів і доручень МВС, під час якої перевіряються один або декілька напрямів діяльності підконтрольного об'єкта, то суб'єктом перевірки застосовується – **цільова перевірка**;

3) перевірка, яка проводиться з метою визначення стану усунення порушень і недоліків, виявлених під час попередніх перевірок, та реалізації підконтрольним об'єктом перевірки рекомендацій, наданих під час попередніх перевірок, то суб'єктом перевірки застосовується – **контрольна перевірка**.

Отже, натеper за призначенням діяльність суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС України поділяються на **комплексну, цільову та контрольну**. Ці перевірки за способом організації можуть здійснюватися як планово та позапланово. Суб'єктами зазначених комплексних, цільових та контрольних перевірок органів системи МВС, є **комісія** з проведення перевірок діяльності об'єктів перевірки, структурних підрозділів апарату МВС, територіальних органів з надання сервісних послуг МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС.

Нині до загальної структури МВС України, зокрема входять: **Департамент документообігу та контролю**. Відповідно до Типового положення про структурний підрозділ з контролю апарату міністерства, іншого центрального, органу виконавчої влади, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2003 р.

№ 2037 встановлено, що структурний підрозділ з контролю апарату міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади утворюється керівником відповідного міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади з метою здійснення контролю за виконанням законів України, актів Президента України, постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України та доручень Прем'єр-міністра України, наказів міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади й доручень керівництва центрального органу виконавчої влади (далі – акти законодавства, накази й доручення керівництва центрального органу виконавчої влади). Структурний підрозділ з контролю підпорядковується керівнику центрального органу виконавчої влади та заступнику керівника цього органу відповідно до розподілу обов'язків [9].

Сьогодні Департамент документообігу та контролю МВС України відповідно до **покладених на нього завдань**: • веде в установленому порядку облік завдань, реалізація яких передбачена актами законодавства, наказами й дорученнями керівництва МВС, контроль за виконанням яких покладено на Департамент; • перевіряє стан виконання структурними підрозділами апарату МВС, його територіальними органами, підприємствами, установами та організаціями, що належать до сфери його управління, актів законодавства, наказів і доручень керівництва МВС.

Зазначений Департамент відповідно до визначених завдань **виконує такі функції**: 1) проводить в структурних підрозділах апарату МВС, його територіальних органах, підприємствах, установах та організаціях, що належать до сфери його управління, **перевірки** з виконання актів законодавства, наказів і доручень керівництва МВС; 2) одержує необхідну інформацію, а у разі потреби – відповідні документи від структурних підрозділів апарату МВС, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління; 3) здійснює **перевірки** повноти усунення порушень, виявлених попередніми перевірками; 4) одержує від структурних підрозділів апарату МВС, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, **письмові та усні пояснення з питань, що виникають під час перевірки** виконання актів законодавства, наказів і доручень керівництва МВС; 5) залучає в установленому порядку спеціалістів структурних підрозділів апарату МВС, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, науковців та інших спеціалістів для проведення перевірки та вжиття необхідних заходів щодо оперативного усунення порушень у виконанні актів законодавства, наказів і доручень керівництва МВС.

Отже, на нашу думку, натеper Департамент документообігу та контролю МВС України, є суб'єктом здійснення перевірки як основної форми контролю діяльності структурних підрозділів апарату МВС, його територіальних органах, підприємствах, установах та організаціях, що належать до сфери його управління, зокрема: – **перевірки з виконання актів законодавства, наказів і доручень керівництва МВС**; – **перевірки повноти усунення порушень, виявлених попередніми перевірками**; – одержує письмові та усні пояснення з питань, що виникають під час перевірки виконання актів законодавства, наказів і доручень керівництва МВС; – для проведення перевірки та вжиття необхідних заходів щодо оперативного усунення порушень, Департамент **залучає спеціалістів системи МВС, науковців та інших спеціалістів**.

Слід зазначити, що сьогодні до загальної структури МВС України, зокрема входять: **Департамент внутрішнього аудиту**. Відповідно до абзацу 3 частини третьої ст. 26 Бюджетного кодексу України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI встановлено, що **внутрішнім аудитом** є діяльність, спрямована на удосконалення системи управління,

внутрішнього контролю, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів, виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності розпорядника бюджетних коштів і підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, та яка передбачає надання незалежних висновків і рекомендацій. Для здійснення внутрішнього аудиту розпорядник бюджетних коштів в особі керівника утворює самостійний структурний підрозділ внутрішнього аудиту, що є підпорядкованим і підзвітним безпосередньо такому керівнику [10].

Крім того, згідно з підпунктом 1 пунктом 2 постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту» від 28 вересня 2011 р. № 1001, Міністрам, керівникам інших центральних органів виконавчої влади з 1 січня 2012 року:

«1) утворити та забезпечити функціонування структурних підрозділів внутрішнього аудиту в межах граничної чисельності працівників міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, реорганізувавши контрольно-ревізійні підрозділи» [11].

Сьогодні **основним завданням** Департамент внутрішнього аудиту МВС України є надання керівникові державного органу, його територіального органу та бюджетної установи об'єктивних і незалежних висновків та рекомендацій щодо: • функціонування системи внутрішнього контролю та її удосконалення; • удосконалення системи управління; • запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів та інших активів; • запобігання виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності державного органу, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління.

Зазначений Департамент відповідно до покладених на нього завдань **виконує такі функції**: здійснює перевірку як основної форми контролю *щодо проведення оцінки*: 1) ефективності функціонування системи внутрішнього контролю; 2) ступеня виконання і досягнення цілей, визначених у стратегічних та річних планах; 3) ефективності планування і виконання бюджетних програм та результатів їх виконання, управління бюджетними коштами; 4) якості надання адміністративних послуг та виконання контрольно-наглядових функцій, завдань, визначених актами законодавства; 5) використання і збереження активів; 6) надійності, ефективності та результативності інформаційних систем і технологій; 7) управління державним майном; 8) правильності ведення бухгалтерського обліку та достовірності фінансової й бюджетної звітності; 9) ризиків, які негативно впливають на виконання функцій і завдань державного органу, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління; 10) документує результати, проведення оцінки; 11) *здійснює перевірку проведеної інвентаризації*; 12) при необхідності *призначає експертизу*; 13) готує аудиторські звіти, висновки та рекомендації; – *проводить моніторинг врахування рекомендацій*; 14) подає керівникові державного органу, його територіального органу та бюджетної установи аудиторські звіти та рекомендації для прийняття ним відповідних управлінських рішень тощо.

Таким чином, належне місце перевірки як основної форми внутрішнього фінансового контролю займає Департамент внутрішнього аудиту МВС України, який є суб'єктом здійснює внутрішній аудит діяльності структурних підрозділів апарату МВС, установ та організацій, що належать до сфери управління МВС *щодо проведення оцінки*, зокрема: ефективності функціонування системи внутрішнього контролю, управління бюджетними коштами, управління державним майном, правильності ведення бухгалтерського обліку та достовірності фінансо-

вої та бюджетної звітності, ризиків, які негативно впливають на виконання завдань та функцій державного органу; *здійснює перевірку проведеної інвентаризації; призначає експертизу; здійснює проведення моніторингу врахування рекомендацій*. Основною перевагою діяльності суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС щодо здійснення внутрішнього аудиту, є можливість оперативного встановлення відхилень від запланованих норм. Розроблення ефективних контрзаходів задля ліквідації цих відхилень, а також удосконалення системи управління внутрішнього контролю щодо оцінки ефективності використання бюджетних коштів, котра передбачає надання розпоряднику бюджетних коштів в особі керівника незалежних висновків та рекомендацій.

Слід зазначити, що у положеннях правових норм пунктів 1, 16 частини другої ст. 18 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 року вказано, що Міністр (у тому числі Міністр внутрішніх справ): 1) забезпечує формування державної політики у відповідній сфері та контролює її реалізацію центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується ним; 16) *приймає рішення щодо проведення перевірки діяльності центрального органу виконавчої влади та його територіальних органів* [12].

Слід наголосити, що у правових нормах розділу I. «Загальних положень» Порядку взаємодії Міністерства внутрішніх справ України з центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України, затвердженого наказом МВС України від 25 листопада 2016 року № 1250 зазначено, що Порядок визначає організаційні та процедурні питання взаємодії Міністерства внутрішніх справ України з Національною поліцією України, Державною міграційною службою України, Адміністрацією Державної прикордонної служби України, Державною службою України з надзвичайних ситуацій (далі – Служба), діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України у процесі формування та реалізації державної політики у відповідних сферах [13].

Відповідальними за взаємодію зі Службою у МВС з урахуванням компетенції визначено Управління взаємодії з Національною поліцією, Управління взаємодії з Державною міграційною службою України, Управління взаємодії з Державною прикордонною службою України, Управління взаємодії з Державною службою України з надзвичайних ситуацій.

Згідно з пунктом 1 розділу IX. «Контроль за реалізацією Службою та її територіальними органами державної політики у відповідних сферах» зазначеного Порядку вказано, що контроль за реалізацією державної політики Службою у відповідній сфері здійснює Міністр через Департамент шляхом поточного контролю, а також **проведення планових та позапланових перевірок** [13].

Крім того, у разі необхідності до проведення перевірок за дорученням керівництва МВС можуть залучатися працівники Управління відповідно до компетенції, інших зацікавлених структурних підрозділів апарату МВС, територіальних органів з надання сервісних послуг МВС, закладів, установ, підприємств, що належать до сфери управління МВС, Головного управління Національної гвардії України та апарату Служби відповідно до їх компетенції.

Предметом перевірки діяльності ЦОВВ, їх територіальних органів, є виконання актів законодавства, наказів і доручень МВС, ЦОВВ, які регулюють певні напрями діяльності об'єкта перевірки. *Суб'єктами проведення перевірок* діяльності ЦОВВ, їх територіальних органів є – *комісія*, яка затверджується відповідним наказом Міністра внутрішніх справ щодо проведення перевірок діяльності підконтрольних об'єктів ЦОВВ, їх територіальних органів.

Уповноважений Департамент МВС розробляє графік проведення планових перевірок ЦОВВ, їх територіальних органів та подає його на погодження з керівництвом МВС та на затвердження Міністру внутрішніх справ. Графік проведення планових перевірок доводиться до відома ЦОВВ. Наразі, якщо метою та планом-завданням перевірки як основної форми контролю, зокрема є:

1) перевірка виконання дотримання вимог актів законодавства, наказів і доручень МВС, ЦОВВ, передбаченими планом-завданням на перевірку, підконтрольного об'єкта, то суб'єктом перевірки застосовується – **планові перевірки**, які проводяться не частіше одного разу на рік. Проміжок часу між перевірками (плановими або позаплановими) не повинен бути менше ніж три місяці.

Наразі ЦОВВ, їх територіальні органи про проведення планової перевірки повідомляються листом за десять робочих днів до дати початку її проведення. До листа додаються копія наказу Міністра внутрішніх справ з визначенням мети перевірки, посадових осіб, уповноважених на проведення перевірки, дати початку її проведення та плану перевірки;

2) Міністром внутрішніх справ України, може бути прийнято рішення про проведення суб'єктом перевірки **позапланової перевірки** діяльності підконтрольного об'єкта – ЦОВВ, їх територіальних органів.

Проведення планових та позапланових перевірок має бути завершено упродовж одного місяця з дня їх призначення. У разі необхідності за мотивованою доповідною запискою голови комісії визначений строк може бути продовжено Міністром внутрішніх справ, але не більше ніж на один місяць.

Отже, на тепер перевірка як основна форма контролю діяльності ЦОВВ та їх територіальних органів, здійснюється шляхом *проведення планових та позапланових перевірок* з виданням відповідного наказу Міністра внутрішніх справ, яким затверджується склад комісії та визначається її голова. Ця комісія і є суб'єктом проведення планових та позапланових перевірок діяльності ЦОВВ, їх територіальних органів.

Сьогодні у Порядку взаємодії Міністерства внутрішніх справ України з центральними органами виконавчої влади, затвердженого наказом МВС України від 25 листопада 2016 року № 1250 вказано, що Управління взаємодії з Національною поліцією України МВС України, а також Департамент формування політики щодо підконтрольних Міністрові органів виконавчої влади та моніторингу МВС України. Але у зв'язку з організаційно-штатними змінами, які відбулися в МВС упродовж 2021–2022 рр., зазначені Управління та Департамент, були перейменовані. Наразі до загальної структури МВС України входять, зокрема: Департамент взаємодії з Національною поліцією України; Директорат стратегічного планування та європейської інтеграції. Отже, нині необхідно внести зміни та доповнення до чинних правових норм зазначеного вище наказу МВС (*див. нижче у висновках статті*).

Слід зазначити, що у чинних положеннях правових норм наказу МВС України від 25 листопада 2016 року № 1250, що стосуються об'єкта нашого дослідження, перевірка як основна форма контролю діяльності ЦОВВ, їх територіальних органів, то в правових нормах цього наказу не визначено, зокрема: що за призначенням перевірки поділяються на комплексу, цільову та контрольну; предмет перевірки; основні завдання перевірки. Крім того, в зазначеному наказі МВС не вказано: обов'язки членів комісії під час проведення перевірки; обов'язки голови комісії під час проведення перевірки; права та обов'язки працівників об'єкта перевірки, тому МВС необхідно внести зміни та доповнення до правових положень зазначеного вище наказу. Водночас, вказані недоліки не стосуються об'єкта нашого дослідження.

Таким чином, враховуючи викладене, сьогодні діяльність суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС здійснюють, зокрема:

1) **комплексу, цільову та контрольну перевірки**. Ці перевірки за способом організації можуть здійснюватися як планово та і позапланово. Суб'єктами зазначених комплексних, цільових та контрольних перевірок є комісія, яка призначається наказом керівництва МВС з проведення перевірок діяльності об'єктів перевірки, структурних підрозділів апарату МВС, територіальних органів з надання сервісних послуг МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС. Відповідно до чинних положень правових норм Порядку проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС, Національної гвардії України, територіальних органів з надання сервісних послуг МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, затверджено наказом МВС України від 6 листопада 2018 року № 888;

2) **перевірка документів; перевірка повноти усунення порушень, виявлених попередніми перевірками; проведення перевірок з залученням спеціалістів та науковців**. Суб'єктами проведення цих перевірок є Департаменту документообігу та контролю МВС України. Згідно з чинними положеннями правових норм Типового положення про структурний підрозділ з контролю апарату міністерства, іншого центрального, органу виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 року № 2037;

3) **проведення оцінки, зокрема щодо ефективності функціонування системи внутрішнього контролю, управління бюджетними коштами, управління державним майном, правильності ведення бухгалтерського обліку та достовірності фінансової та бюджетної звітності, ризиків, які негативно впливають на виконання функцій і завдань державного органу; експертиза; перевірка проведеної інвентаризації; проведення моніторингу з врахування рекомендацій**. Суб'єктами проведення цих перевірок є Департамент внутрішнього аудиту МВС України. Відповідно до чинних положень правових норм постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту» від 28 вересня 2011 року № 1001;

4) нині перевірка як основна форма контролю діяльності ЦОВВ, їх територіальних органів, здійснюється, зокрема: **проведенням планових та позапланових перевірок**. Суб'єктами цих перевірок є комісія з проведення перевірок діяльності об'єктів перевірки ЦОВВ, їх територіальних органів. Згідно з чинними положеннями правових норм Порядку взаємодії Міністерства внутрішніх справ України з центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України, затвердженого наказом МВС України від 25 листопада 2016 року № 1250.

Наразі, що стосується такого критерію класифікації діяльності суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю органів системи МВС, то є рівень компетенції та повноважень суб'єкта перевірки, тоді загальним правилом, є те, що чим вищий їх рівень, тим більшу кількість форм контролю може застосувати суб'єкт перевірки, (перевірити діяльність підконтрольного об'єкта особисто; направити на підконтрольний об'єкт перевіряючих – контролерів; витребувати звіти чи іншу службову документацію; заслухати інформацію про виконання актів законодавства, наказів і доручень МВС, ЦОВВ; призначити експертизу тощо).

Висновки. 1. На нашу думку, «Діяльності суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю системи МВС України» слід розуміти як зовнішнє вираження контрольних дій суб'єктів перевірки, найбільш

поширеною серед яких є перевірка, окремі з яких мають суворо визначену процедуру здійснення (*комплексна, цільова та контрольна перевірки, перевірка документів, перевірка з залученням спеціалістів та науковців, аудит, експертиза, проведення оцінки, інвентаризація, моніторинг тощо*) за допомогою яких суб'єкт з проведення перевірки як основної форми контролю здійснює надані йому контрольні повноваження щодо діяльності керованих об'єктів заданим правовим приписам, а також вжиття заходів щодо усунення недоліків у роботі керованих об'єктів.

2. З метою вдосконалення правового регулювання діяльності суб'єктів з проведення перевірок як основної форми контролю ЦОВВ, вважаємо доцільним, внести зміни та доповнення до чинних положень правових норм, а саме до:

пункту 3 розділу I. «Загальних положень» Порядку взаємодії Міністерства внутрішніх справ України з центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України, затвердженого наказом МВС України від 25 листопада 2016 року № 1250 (Офіційний вісник України від 17.01.2017. № 5. Ст. 179.). 3. Відповідальними за взаємодію зі Службою у МВС з урахуванням компетенції є Управління взаємодії з Національною поліцією, Управління взаємодії з Держав-

ною міграційною службою України, Управління взаємодії з Державною прикордонною службою України, Управління взаємодії з Державною службою України з надзвичайних ситуацій (далі – Управління відповідно до компетенції). Так, після слів «з урахуванням компетенції є» доповнити словом «Департамент», а слово «Управління» вилучити, і після слів «з надзвичайних ситуацій» доповнити словом «Департамент» і далі за текстом;

тексту зазначеного Порядку після слів «Управління взаємодії з Національною поліцією» усюди у тексті вилучити слово «Управління» та замінити словом «Департамент»;

пункту 1 розділу IX. «Контроль за реалізацією Службою та її територіальними органами державної політики у відповідних сферах» зазначеного Порядку. 1. Контроль за реалізацією державної політики Службою у відповідній сфері здійснює Міністр через Департамент шляхом поточного контролю, а також проведення планових та позапланових перевірок. Так, після слів «у відповідній сфері здійснює Міністр» доповнити слова «внутрішніх справ», а після слів «здійснює Міністр через», слово «Департамент» вилучити та доповнити словами «Директорат стратегічного планування та європейської інтеграції»;

тексту зазначеного вище Порядку усюди у тексті вилучити слово «Департамент» та замінити словом «Директорат».

ЛІТЕРАТУРА

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України* від 03.08.2018. № 31. Ст. 241.
2. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 р. № 876-VII. *Відомості Верховної Ради України* від 25.04.2014. № 17. Ст. 594.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України* від 09.10.2015. № 40–41. Ст. 379.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
5. Гаращук В.М. Контроль і нагляд у державному управлінні: навч. посіб. Харків: Національна юрид. акад. України, 1999. 55 с.
6. Великий тлумачний словник сучасної мови. URL: <https://slovnyk.me/dict/vts/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C> (дата звернення 05.05.2023).
7. Музичук О. М. Види та форми контролю за діяльністю міліції. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 2 (49). С. 98–105.
8. Про затвердження Порядку проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС, Національної гвардії України, територіальних органів з надання сервісних послуг МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС: наказ МВС від 6 листопада 2018 р. № 888. *Офіційний вісник України* від 02.01.2019. № 1. Ст. 6.
9. Про затвердження Типового положення про структурний підрозділ з контролю апарату міністерства, іншого центрального, органу виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2003 р. № 2037. *Офіційний вісник України* від 09.01.2004. № 52. Ст. 2806.
10. Бюджетний кодекс України: Закон України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України* від 24.12.2010. № 50, / № 50–51. Ст. 572.
11. Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту: постанова Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001. *Офіційний вісник України* від 07.10.2011. № 75. Ст. 2799.
12. Про центральні органи виконавчої влади Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI. *Відомості Верховної Ради України* від 23.09.2011. № 38. Ст. 385.
13. Про затвердження Порядку взаємодії Міністерства внутрішніх справ України з центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України: наказ МВС України від 25 листопада 2016 р. № 1250. *Офіційний вісник України* від 17.01.2017. № 5. Ст. 179.